

Institut Václava Klause

Stanislava Janáčková
Kamil Janáček

Na bojišti

evropské integrace

Publikace č. 42/2018

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Vydává Institut Václava Klause

Šárecká 29, 160 00 Praha 6

e-mail: office@institutvk.cz

Editoři: Filip Šebesta, Martin Slaný

Sazba: Vladimír Vyskočil – KORŠACH

Tisk: UNIPRINT s.r.o.

Vydání první, září 2018

ISBN 978-80-7542-045-9 (tištěné vydání)

ISBN 978-80-7542-046-6 (e-book)

MK ČR E 14013

Obsah

Úvod	7
1. Evropa: smutný obrázek	9
2. Francie a Německo – počátky boje o nadvládu v Evropě	17
2.1 Od ESUO po ES	18
2.2 Počátky měnové integrace	22
3. Mocenská kontrola partnerů pomocí měnové integrace	27
3.1 Kurz, měnová politika a konkurenceschopnost	29
3.2 Varovné signály pro euro	37
3.3 Vzestup hospodářského vlivu Německa	44
3.4 Zaostávání Evropy	47
4. Vznik a úpadek eurozóny – příležitost k utažení šroubů	53
4.1 Zavádějící kritéria	56
4.2 Krize eurozóny	61
4.3 Kroky k fiskální unii: zápas Německa a Francie	67
5. Masová migrace – ohrožení evropské civilizace	81
5.1 Kořeny a důsledky masové migrace	83
5.2 Zástupné argumenty a ekonomické dopady	90

6. Hrozí nám podvolení?	103
6.1 Bezprostřední ohrožení: podvolíme se migraci?	103
6.2 Dlouhodobé ohrožení: vyvarujme se „tvrdého jádra“, odmítněme euro	114
Doslov	125
Prameny	128

Úvod

Tato publikace se věnuje evropské integraci jako boji velkých zemí o nadvládu v Evropě. Zaměřuje se na letité soupeření Francie a Německa a na jejich společný rozhodující mocenský vliv, který se nepodařilo narušit žádně z ostatních zemí Evropské unie (ani Británii, která raději zvolila Brexit).

Nebudou zde rozebírány nesčetné příkazy, zákazy a regulace, kterými Evropská unie zatěžuje aktivitu firem (pod záminkou jednotného trhu) i život občanů na mikroekonomické úrovni. Zaměříme se na makroekonomický pohled. A v jeho rámci, za prvé, na dosud neúspěšnější mocenský nástroj velkých zemí uplatňovaný prostřednictvím Bruselu a Frankfurtu: na kurzové a měnové systémy, vrcholící měnovou unií se společnou měnou. Tyto systémy již od startu evropské integrace svazují měnovou politiku svých členů a ovlivňují bezprostředně jejich konkurenceschopnost. Oproti měnové a kurzové politice zůstává druhá základní

oblast – fiskální politika – zatím převážně doménou vlád jednotlivých členských zemí. I do ní však integrační proces více či méně úspěšně zasahuje, a byla to právě měnová unie, která si „vynutila“ první kroky směrem k fiskální (či transferové) unii. Měnová unie se také má stát nástupní frontou k unii politické.

Nemůžeme však nevěnovat pozornost také dalšímu novému procesu, kterým si Německo spolu s Francií a Bruselům chce otevřít cestu k politické unii a k nadvládě v Evropě. Tímto procesem je záměrně podporovaná masová migrace, která hrozí vyústit v „migrační unii“, charakterizovanou nejen zásadním oslabením národních států a jejich historických specifik, ale ohrožením celé evropské civilizace. Tento proces má zatím – oproti měnové integraci – podstatně kratší historii, dotýká se však i těch zemí EU, které se zatím měnové integraci ubránily. Je bezprostřední hrozbou i pro Českou republiku, jak ukazuje poslední část tohoto textu.

1.

Evropa: smutný obrázek

Dnešní stav Evropy je smutným výsledkem několika desetiletí procesu, který nazýváme evropskou integrací. Evropská integrace ve svých počátcích nabízela lákavou mírotvornou ideu – hospodářským propojením zemí Evropy mělo být zabráněno další zničující válce. Pod hladinou integrace ale velmi brzy začaly převažovat mocenské zájmy největších zemí: od počátku to byla Francie, následně také Německo. Obě země dokázaly využívat společné evropské orgány a společné projekty ve svůj prospěch. Obě vnímaly své další evropské partnery jako svou sféru vlivu – zpočátku hlavně hospodářského, později i politického. Zároveň se zájmy obou největších zemí neustále střetávaly mezi sebou. Francie si chtěla zajistit svou dominanci v rámci západní Evropy, přístup k důležitým surovinám, výhody pro své zemědělce.

Chtěla svázat německou expanzivnost, získat pro sebe velký dostupný trh a zároveň různými regulacemi a unifikačními kroky dostat pod kontrolu konkurenceschopnost svých evropských obchodních partnerů. Proto Francie tvrdila, že „volný trh“ musí být spojen s dohodami o společném měnovém a kurzovém režimu. Měnová stránka tudíž hrála v evropské integraci od počátku důležitou roli, kterou se ovšem podařilo zcela naplnit až zavedením eura. Euro zároveň vytvořilo základnu pro další postup směrem k politické unii a stalo se jedním z pilířů úsilí o politickou integraci. Druhým odrazovým můstkem k politické unii byla Schengenská dohoda, která oslabila význam národních hranic. Její fatální dopady zůstávaly dlouho skryté a projevíly se až v průběhu migrační krize.

Německo se zpočátku integrace zúčastnilo, aby bylo znovu přijato do rodiny „slušných“ zemí, ze které se vyčlenilo rozpoutáním světové války. Zároveň však mělo výhodu v tom, že oproti Francii si vytvořilo či zachovalo (spolu s příslovečnou německou disciplínou a pořádkem) liberálnější „ekonomickou kulturu“. Jeho občané i politici na počátku podporovali spíše menší roli státu, méně regulací, směřovali ke spořivosti, namísto k zadlužování, v zájmu nižšího zadlužování byli také otevřenější vůči potřebným reformám, a zejména se báli opakování hyperinflace. Ekonomika, postavená na této ekonomické kultuře, potom poskytla Německu znovu postupný náskok před přeregulovanou a na sociální výhody orientovanou Francií.

Navíc, díky své úspěšné protiinflační politice se paradoxně

právě Německo stalo lídrem ve společných evropských měnových systémech. V reakci na to se Francie, výměnou za znovusjednocení, pokusila Německo definitivně „svázat“ společnou měnou. Nad eurem a nad politikou Evropské centrální banky už Německo nemělo mít kontrolu – což se do jisté míry také podařilo. Stejně tak se Francie prostřednictvím Bruselu neustále snaží vnutit ostatním, zejména kvůli Německu, svůj přeregulovaný a sociálně nákladný systém a kontrolovat tak jejich konkurenceschopnost.

Integrace vytvořila v Evropě třetí významnou silovou složku – Brusel a Evropskou centrální banku, hlavní společné orgány zúčastněných zemí. Francie a Německo vždy usilovaly o rozhodující hlas v těchto orgánech – nejprve přes personální obsazení, následně, od Lisabonské smlouvy, také získáním větší hlasovací váhy v bruselských orgánech. Lze říci, že po Lisabonu nastal neformální, mnohdy skrytý, ale přesto výrazný, odliv moci od Bruselu směrem k Paříži, ale po krizi eurozóny zejména k Německu. Integrace původně měla pomoci eura dále pokračovat jako hospodářská a nakonec i politická unifikace pod velením Francie. Tento záměr se však Francii vymkl z rukou. Heterogenní měnová unie, postavená na písku, neodvratně směřovala ke krizi, která naopak po 10 letech poskytla Německu vůdčí ekonomické postavení v Evropě.

Německo zatím úspěšně odmítá nátlak Francie, aby anulovalo dluhy jižního křídla eurozóny a vyřešilo tak slepou uličku, do které se měnová integrace dostala. Nechce platit za další sjednocování Evropy velkými hospodářskými ústupky vůči jižnímu křídlu

a vůči Francii, která zájmy jižního křídla hájí. Pokud by Německo tyto a další pravidelné náklady – v podobě plné fiskální unie – mělo přijmout, vyžadovalo by za to zřejmě další kroky k politické unii. Ovšem k takové politické unii, ve které by Německo mělo hlavní slovo. S tím však národy Evropy rozhodně nejsou připravené souhlasit. Německu také stále chybí úplné ovládnutí Evropské centrální banky, která nakonec sehrála rozhodující roli ve snaze udržet při životě společnou měnu euro. Evropská centrální banka zájmy jižního křídla stále různými cestami prosazuje a hájí. Zároveň svou měnovou politikou staví Německo do pozice největšího ručitele za dluhy, které – tak jako tak – patrně nebudou nikdy splaceny. Německo se na oplátku snaží o personální ovládnutí ECB, aby s touto politikou skoncovalo.

Německo také zahájilo projekt razantního sjednocování Evropy po jiné linii – na základě masové muslimské imigrace. Využilo k tomu druhý odrazový můstek k politické integraci – Schengenský systém otevřených hranic. Ekonomická nadvláda Německa nad Evropou má být doplněna nadvládou politickou a civilizační. Cílem je rozbití národních společenství a vytvoření jednotného „evropského národa“, který přestane bránit hospodářské a politické unifikaci Evropy. Ekonomická hlediska jsou však stále ve hře: pro unifikaci mají být přednostně vybrány země s nejmenšími hospodářskými problémy, tak aby to Německo nestálo příliš vysoké náklady. Proto Německo, pokud podpoří francouzský projekt „tvrdého jádra“, který má zároveň napravit (zatím není zřejmé jakým způsobem) hluboké rozpory uvnitř eurozóny, využije ho

k tlaku přestavět strukturu a rozhodovací mechanismy Evropské unie a Evropské centrální banky způsobem, který by plně reflektoval zájmy Německa.

Další evropské země jsou na této šachovnici pouhými pěšáky. Zpočátku se integrace zúčastnily na bázi příslibu jednání „rovný s rovným“, a to především s cílem dospět k velkému společnému trhu, odstranit cla a další obchodní překážky, a zajistit si hospodářskou, měnovou i politickou stabilitu. Pravidla jim zpočátku zajišťovala stejně silný hlas s velkými zeměmi, přičemž rozhodování společných záležitostí vyžadovalo jednomyslnost. Francie v tomto uspořádání spoléhala na podporu od menších zemí, naopak se dlouho snažila zabránit vstupu dalšího silného partnera – Velké Británie. Obávala se svého oslabení jako lídra a nechtěla, aby Británie podporovala liberálnější německé postoje. Ale i poté, co se Británie k integračnímu procesu připojila, zůstávala v mnohých otázkách stranou a nedokázala aktivně čelit snahám Francie, s podporou bruselského vedení, posilovat všeobecnou regulaci a unifikaci. Pochopení, že pravidla hry nedokáže ovlivňovat, po letech dovedlo Británii k „brexitu“.

Menší evropské země se výměnou za svou účast ve Společenství, později v Unii, musely postupně vzdávat dalších a dalších částí své národní suverenity. Rovnost hlasů a jednomyslnost rozhodování byly v Lisabonské smlouvě nahrazeny většinovým hlasováním o řadě důležitých oblastí, přičemž hlasy jsou zemím přiděleny podle jejich velikosti. Tím byly menší země naprosto zásadně, a již nevratně, oslabeny ve prospěch Francie

a Německa. Z formálně rovných partnerů se staly podřadné země, od nichž se místo spolurozhodování očekává loajalita a poslušnost.

S růstem počtu členů vznikla také faktická vícerychlostní integrace – některé země EU zůstaly stranou eurozóny, jiné se nezúčastnily schengenského systému. V krizi eurozóny se pak EU fakticky rozdělila na tři zóny – sever eurozóny, jih eurozóny, a „periferie“ – země neplatící eurem („euroskeptické“, podezřelé a neperspektivní). Po „brexitu“ se postavení periferie ještě dále oslabí. Tím silnější bude nátlak na to, aby se země takzvané periferie podřídily nadvládě Německa a Francie po jiné linii – po linii imigrační záplavy, která zničí zbytky jejich samostatné kultury a suverenity. I když se tyto země brání systému imigračních kvót, stojí před nimi jiná velká hrozba – připravovaný Dublin IV, tedy plánovaná nová úprava azylového systému.

Pyšná a do sebe zahleděná Evropa při vzájemných mocenských soubojích zároveň dlouhodobě ignoruje vývoj okolního světa. Nedokázala se ubránit postupné ztrátě svých ekonomických i politických pozic, nedokázala adekvátně reagovat na postupující proces globalizace. Jedinou reakcí vůdčích sil EU na převratné změny ve světě byla snaha po ještě těsnější integraci, která má přerůst v hospodářskou i politickou unifikaci Evropy. Snahou po likvidaci národních států jdou evropské pseudoelity přímo proti životním zájmům evropských národů.

Když na skryté bojiště evropské integrace v roce 2004 vstoupala ČR spolu s dalšími postkomunistickými zeměmi, byly už

procesy směřující od hospodářské integrace k politické unifikaci neodvratně rozběhnuty. Reformy spojené s přípravou na vstup do EU, spolu s přílivem zahraničního kapitálu, dočasně v České republice zapůsobily jako impuls růstu produktivity. ČR začala dohánět vyspělejší západoevropské země – rostla její ekonomická úroveň a s ní i relativní cenová a mzdová hladina. Přínosy se ale vyčerpaly a objevily se negativní stránky – přílišná svázanost evropskými regulacemi na jedné straně, „vyprodanost“ ekonomiky do zahraničních rukou na straně druhé. Dnes je členství v EU a vysoký podíl zahraničního kapitálu zdrojem závislosti, která naši prosperitu brzdí. Dohánění pokračuje, ale pomaleji. Jsme ekonomicky silně závislí na Německu – právě na tom Německu, které ohrožuje celou civilizační budoucnost Evropy svou podporou muslimské imigrace. V takové situaci se naše ekonomická propojenost s Německem stává potenciální hrozbou – o to větší má Německo zájem udržet nás ve své sféře vlivu a rozbít jakékoli naše odlišnosti. Také Francie, aby znovu posílila svou pozici, snaží se dostat pod kontrolu země EU s nižší ekonomickou a mzdovou úrovní, včetně ČR. Ráda by podkopala naši konkurenceschopnost bojem proti „mzdovému dumpingu“ – a následně jistě i proti „sociálnímu dumpingu“ a „daňovému dumpingu“. Ráda by nás svázala společnou měnou, fiskální unií, kvótami pro imigranty, a Dublínem IV. Pokud dojde na projekt tvrdého jádra unie, chce Francie za každou cenu zůstat uvnitř, ale zároveň diktovat i vývoj okolní „slupky“. Pozice, kterou vůči vzniku tvrdého jádra ČR zaujme, předurčí náš osud na řadu generací. Ze strany

Francie a Německo jde o novou formu kolonialismu. Otázka je, zda nás nečeká nový Mnichov – kapitulace před cizími zájmy, podpořená jak zradou potenciálních spojenců, tak i naší vnitřní „pátou kolonou“.

2.

Francie a Německo – počátky boje o nadvládu v Evropě

Jedním ze zásadních důvodů vzniku evropské integrace bylo zamezení příštích válek v Evropě, primárně mezi Německem a Francií. Západoevropské země tuto myšlenku po II. světové válce sdílely a nebyla jim proti mysli také snaha Francie zabránit opětovné hospodářské hegemonii Německa. Nelze zapomenout, že Německo a Francie se střetly v průběhu 75 let ve třech velkých válečných konfliktech (Prusko-francouzská válka 1870, I. světová válka, II. světová válka). Ve všech těchto konfliktech se ukázalo, že ekonomická síla Německa výrazně převyšovala ekonomickou sílu Francie. Prokázalo se, že „... síla národního státu není dána pouze jeho ozbrojenými složkami, ale také jeho ekonomickými a technickými zdroji... i výkonností jeho sociálních a politických

institucí". (Kennedy 1996, str. 252). Historické rozdíly v ekonomické síle ukazuje následující tabulka č. 1:

Tabulka č. 1: **Německo a Francie – rozdíly v ekonomické výkonnosti**

rok	1890	1913	1938
Výroba oceli (miliony tun)			
Německo	4,1	17,6	23,2
Francie	1,9	4,6	6,1
Podíl na světové průmyslové výrobě (v %)			
Německo	8,5	14,8	12,7
Francie	7,8	6,1	4,4
Spotřeba energie (miliony tun ekvivalentu uhlí)			
Německo	71	187	228
Francie	36	62,5	84

Pramen: Kennedy, P.: Vzestup a pád velmocí. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 1996.

Rozdíly lze dokumentovat i na dalších číslech. V Německu se těžba uhlí zvýšila z 89 milionů tun v roce 1890 na 277 milionů v roce 1913. Ve Francii to byl ve stejných letech růst z 38 milionů tun na 40 milionů. Obdobný poměr mezi Německem a Francií panoval i v roce 1938, před vypuknutím II. světové války.

2.1 Od ESUO po ES

Těžký průmysl německého Porúří (černé uhlí, ocel) umožnil Německu vyzbrojit se do dvou světových válek podstatně lépe, než Francie. Po II. světové válce potřebovala Francie tuto nerovnováhu omezit, aby Německo opět nezískalo ekonomickou převahu. Francie také potřebovala německé koksovateľné uhlí pro svou poválečnou obnovu. Hledala tedy cestu, jak si zajistit

podíl na porúřském uhlí (i oceli), aniž by byla závislá na německé vládě.

Po neúspěšném pokusu Francie vyjmout Porúří z kontroly německé vlády bylo řešení nalezeno v ustavení ESUO – vytvoření organizace, spravující francouzské a německé zdroje uhlí a oceli, vytvoření společného trhu s těmito produkty a stanovení podmínek výroby a prodeje v těchto klíčových odvětvích. Členy se kromě Francie a Německa staly v roce 1952 také Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko. Evropská integrace se tedy původně rodila jako sektorový proces.¹ Ale už v tomto svém počátku byla integrace a tvorba společného trhu nástrojem regulace a prosazování mocenských zájmů.

V 50. letech minulého století byla myšlenka postupné sektorové integrace odmítnuta, a místo toho bylo (Římskou smlouvou od ledna 1958) vytvořeno Evropské hospodářské společenství (EHS) se sídlem v Bruselu, které sdružovalo stejných šest členských zemí, jako ESUO. Zároveň tyto země vytvořily Euratom, společenství k mírovému využití atomové energie. V roce 1967 Slučovací smlouvou (týkající se EHS, Euratomu a ESUO) vznikl útvar nazvaný Evropská společenství (ES).

Evropská společenství si vytkla za cíl postupně budovat společný trh, celní a hospodářskou unii (celní unie byla zavedena od roku 1968), liberalizovat obchodní toky. Pod hlavičkou vytváření společného trhu byl ovšem definitivně spuštěn nekonečný řetězec regulací a společných politik na mikro- i makroekonomické

1) Smlouva byla uzavřena na 50 let. Vypršela v roce 2002 a nebyla obnovena.

úrovni. V prvních dvou desetiletích byla dominantní společná zemědělská politika, která v té době tvořila mezi 70 a 80 % rozpočtu Společenství. Nebyla nástrojem hladkého fungování společného trhu, nýbrž nástrojem prosazení mocenských zájmů, zejména zájmů Francie a Itálie.

V roce 1986 byl přijat Jednotný evropský akt (Single Act), s platností od roku 1987. Jeho cílem bylo dokončení jednotného vnitřního trhu do roku 1992 (tedy odstranění kontrol na vnitřních hranicích Společenství pro osoby, zboží, služby a kapitál), omezení netarifních překážek a sjednocení norem a předpisů. Toto sjednocení bohužel znamenalo zároveň přechod od společného trhu k trhu „jednotnému“, svázanému ještě větším a dále rostoucím počtem regulací. Druhý cíl – volný pohyb osob – byl uveden v život Schengenskou smlouvou v roce 1985. Jejimi zakládajícími členy se staly Německo, Francie a Benelux. Třetí cíl Jednotného aktu – daňová harmonizace – pro odpor čtených členských zemí až dosud realizován nebyl.

Zajímavý byl mocenský vývoj v EHS a ES. Přestože se Společenství postupně rozšiřovala o další evropské země, v prvých 15 letech v jejich orgánech (Komise, Rada ministrů) jasně dominovala Francie. Francie oscilovala mezi snahou využít integraci k získání převahy, a mezi obavou, aby společné orgány příliš neomezovaly její zájmy. Prosazovala své představy o velmi pomalé liberalizaci trhu, a o velmi omezených pravomocech orgánů EHS a ES. Zásadou byl postoj prezidenta de Gaulla: „EHS je společenství suverénních nezávislých států“. Francie bojovala v 60. le-